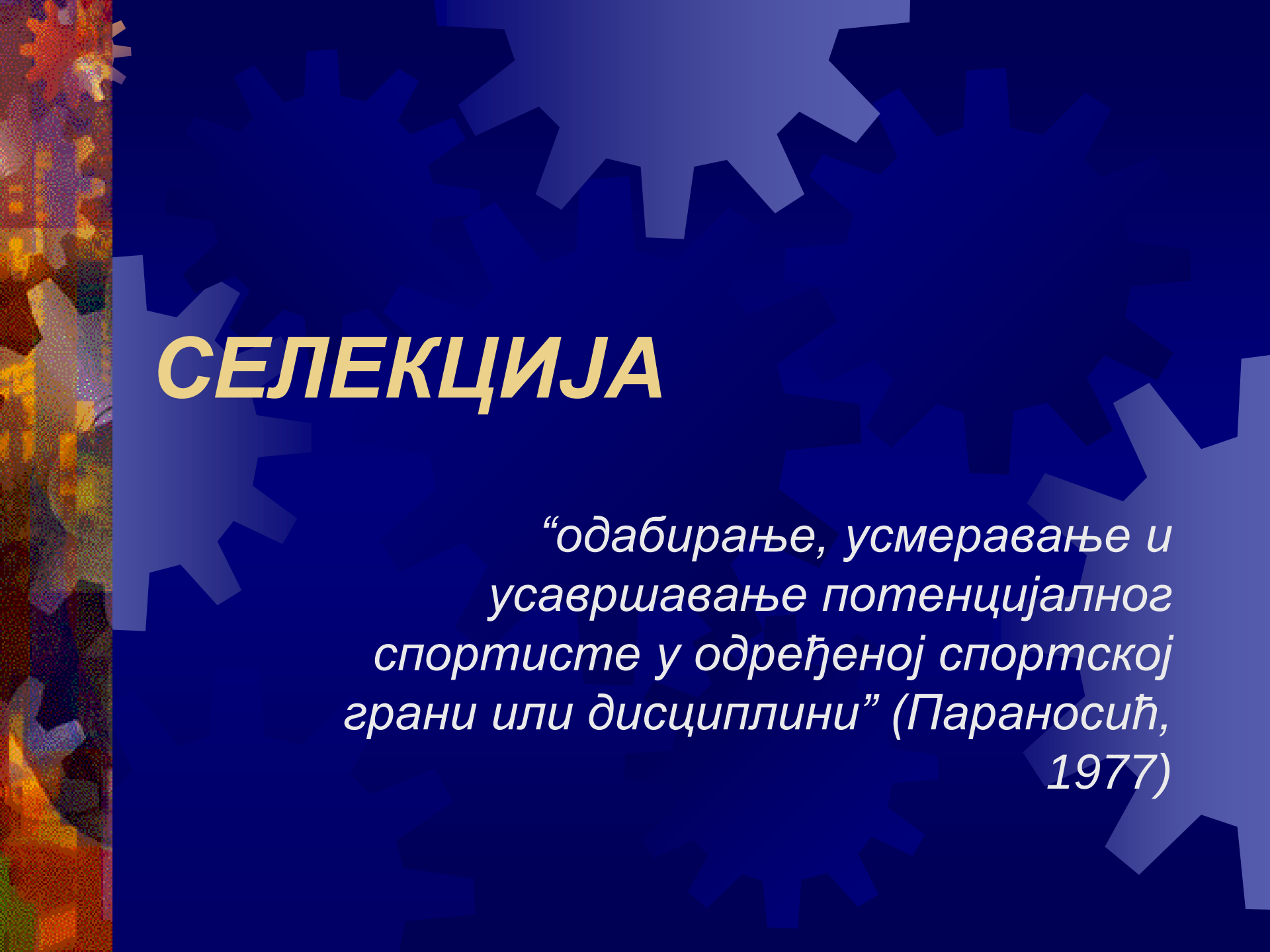

СЕЛЕКЦИЈА

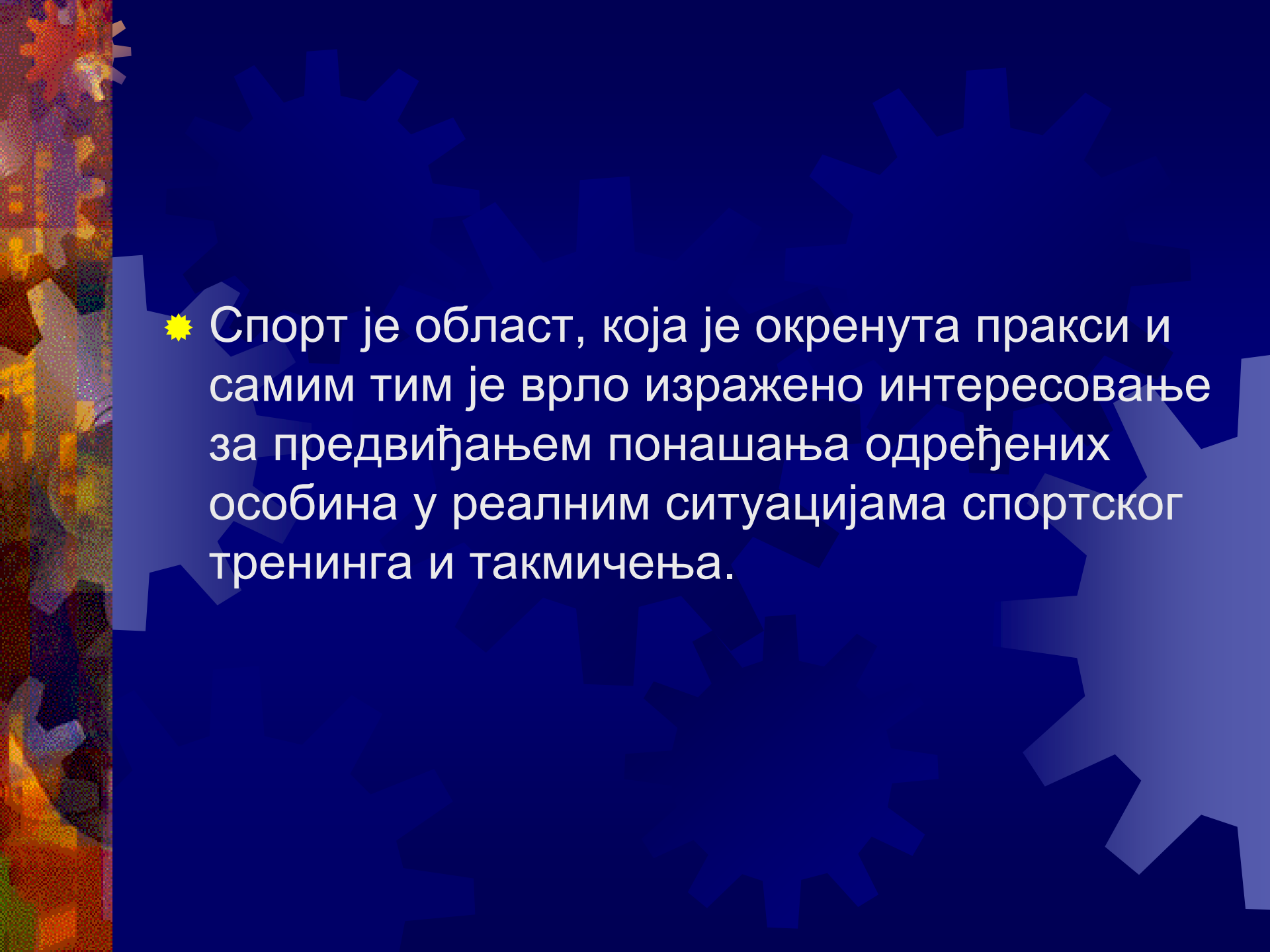

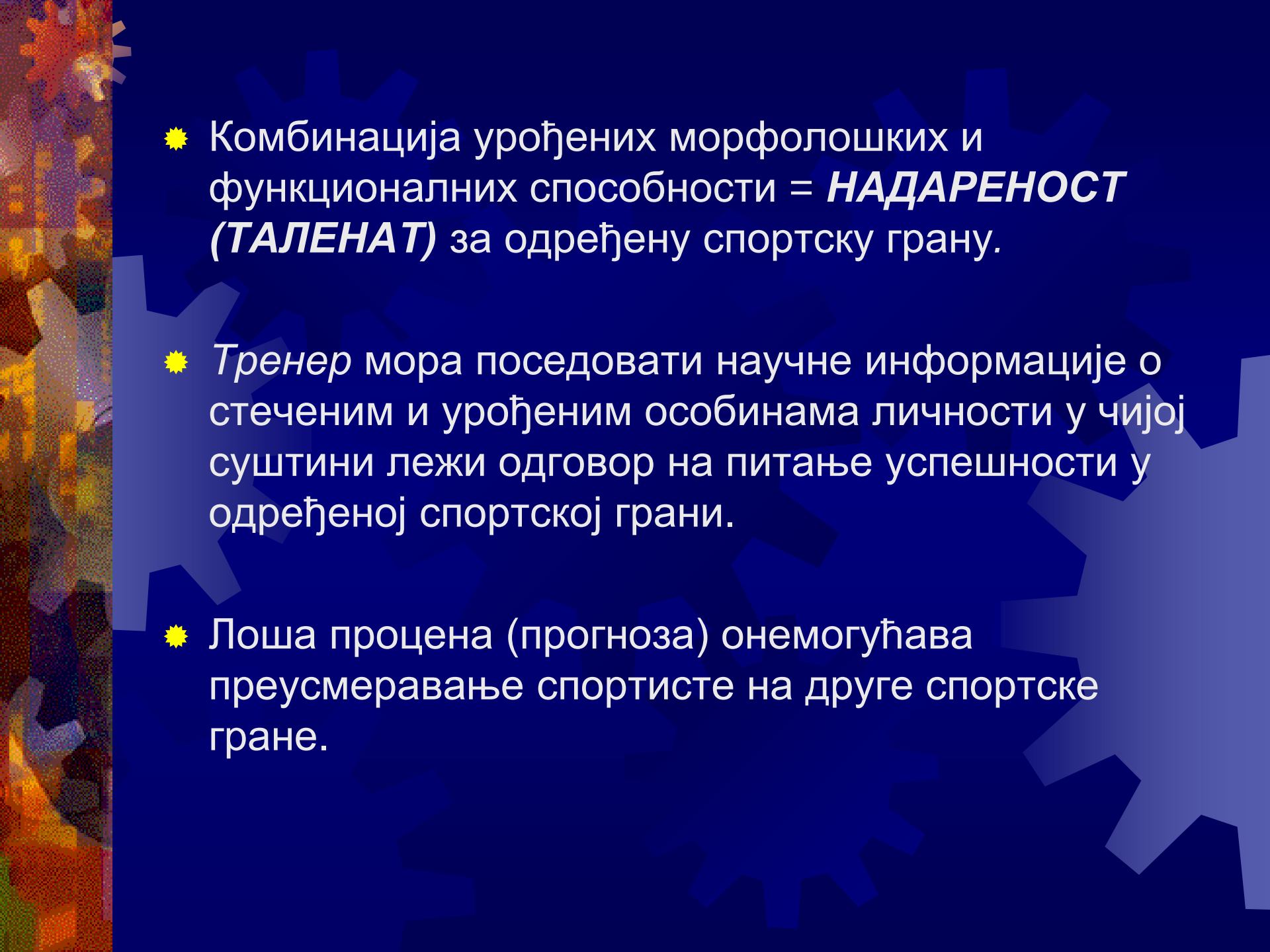

СЕЛЕКЦИЈА

*“одабирање, усмеравање и
усавршавање потенцијалног
спортисте у одређеној спортској
грани или дисциплини” (Параносић,
1977)*

-
- ✱ Спорт је област, која је окренута пракси и самим тим је врло изражено интересовање за предвиђањем понашања одређених особина у реалним ситуацијама спортског тренинга и такмичења.

-
- ✱ Комбинација урођених морфолошких и функционалних способности = **НАДАРЕНОСТ (ТАЛЕНАТ)** за одређену спортску грану.
 - ✱ *Тренер* мора поседовати научне информације о стеченим и урођеним особинама личности у чијој суштини лежи одговор на питање успешности у одређеној спортској грани.
 - ✱ Лоша процена (прогноза) онемогућава преусмеравање спортисте на друге спортске гране.

☀ Спрега науке и спорта у процесу селекције:

1. Адекватан стручни кадар,
2. Поседовање најсавременијих сазнања науке о орјентацији и селекцији.

ПСИХОЛОШКИ ФАКТОРИ СЕЛЕКЦИЈЕ

1. Способности

“све урођене функционалне особине човека (вегетативне, сензорне, моторичке, биохемијске, интелектуалне) које се међусобно разликују на различитим нивоима функционисања”.

(Иљин, И.П., 1985)

2. Предиспозиције

- ✱ Скуп свих психичких и физиолошких особина које су условљене посебно централним нервним системом (Крутецки, 1972),
- ✱ Предиспозиције обједињују снагу, лабилност и биланс нервних процеса. То даље значи да полазе од типолошких карактеристика нервног система (Темплов, 1972)

3. Емоционално стање узбуђености

❖ Лако довођење у стање емоционалне наклоности према спољашњим и унутрашњим надражајима, импулсивност, лабилност, ригидност. Све ово називамо својствима - ***ТЕМПЕРАМЕНТА.***

Биолошки фактори селекције

1. Морфолошке карактеристике
2. Физиолошки фактори
3. Биолошка зрелост
4. Прогностички фактори
5. Морална страна

Организација селекције

- 1. Спортска орјентација** – спортско-педагошки процес који укључује: откривање талената, њихово усмеравање према одређеном спорту и увођење у почетне фазе специјализованог спортског тренинга;
 - ★ СПОНТАНА И ОРГАНИЗОВАНА СЕЛЕКЦИЈА
- 2. Селекција** – процес периодичног одабирања најбољих спортиста на различитим етапама њиховог спортског усавршавања;
- 3. Формирање тимова и екипа** – процес организовања, комплетирања и усавршавања спортског колектива за учествовање на такмичењима.

СИСТЕМ СЕЛЕКЦИЈЕ У РАЗНИМ ЗЕМЉАМА

Још 1939. године у Совјетском Савезу је формирано 310 школа, у којима се спроводио стручно-педагошки и истраживачки рад, да би 1960. било већ 2000 таквих школа са 620 000 полазника и 11000 тренера.

Насупрот СССР приступу, у Америци је темељ селекције у спорту уграђен у обавезне спортске садржаје у основној школи, као и веома квалитетне програме школског спорта и такмичарских система.

На преласку из
седамдесетих у осамдесете године
двадесетог века, постојала су
мишљења, да је издвојени живот,
односно интернатски живот и начин
школовања Источних Немаца
управо најхуманији.

У периоду од 1972. до 1984.
године, велики број освајача
олимпијских медаља из Источне
Немачке је био селекционисан на
претходно наведени начин, уз
примену научних метода.

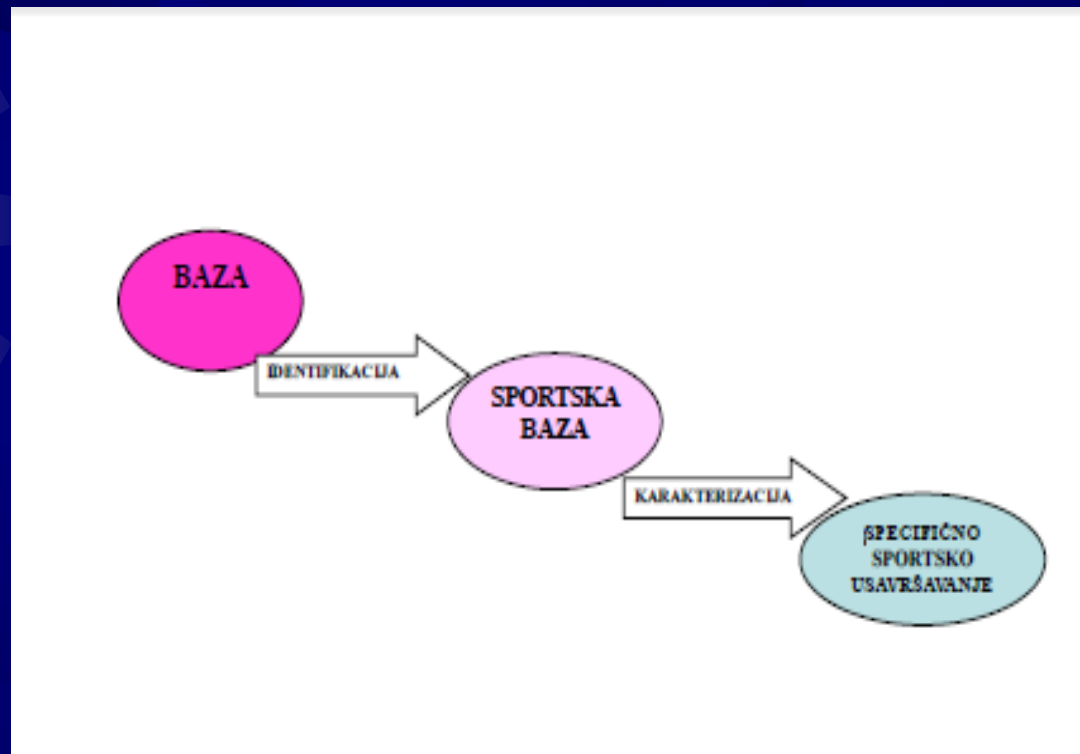

Занимљив је и пример Бугарске, за коју је 1976. године, 4/5 освајача медаља било из процеса опште селекције

У Румунији је почетком осамдесетих година прошлог века, међу 25000 и 30000 девојчица селектирано између двадесет и тридесет веслачица, које ће у Лос Анђелесу 1984. године освојити 5 златних и 1 сребрну медаљу, а четири године касније у Сеулу укупно 9 медаља.

- Селекција у спорту подразумева вишестепени процес који почиње идентификацијом спортског талента (одабир, рани избор), а наставља се усавршавањем спортског талента (усмеравање, одређивање спортске специјализације).

БАЗА

- Бројност почетне групације (базе) је питање са којим се суочава свака средина и заједно са квалитетним стручним кадром је највећи проблем целокупног процеса селекције.
- На овом нивоу, проблемом селекције се у последње време баве тзв. спортске школе, спортски кампови, вишестране дечије спортске школе, итд.

ИДЕНТИФИКАЦИЈА

- Први, или примарни вид селекције, који се назива идентификација талената, има за циљ препознавање спортских талената из што је могуће веће почетне групације неспортске популације.

- Под неспортском популацијом се подразумевају деца која још увек нису под утицајем плански и програмски одређеног тренажног процеса, дакле деца старијег предшколског и најмлађег школског узраста.

КАРАКТЕРИЗАЦИЈА

- ☀ Други, или секундарни ниво селекције - карактеризација, има за циљ препознавање спортске особености (високоспецифичних потенцијала) талента, на основу којих се спроводи усмеравање према конкретним спортским дисциплинама или њиховим групацијама.
- ☀ На овом нивоу, селекција се спроводи у специјализованим спортским школама, које се налазе при одређеним спортским друштвима или клубовима.

ПРОЛОНГИРАНА СЕЛЕКЦИЈА

- ☀ Селекција у спорту има условно трећи и финални корак (терцијарни ниво), који се назива пролонгирана селекција.
- ☀ Њен задатак је да сваком већ селектираном појединцу одреди пуну специфичност, посебно у екипним спортовима (за разлику од прва два корака, у којима се таленат препознаје, открива и карактерише, усмерава)

СИСТЕМ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СЕЛЕКЦИЈЕ У СПОРТУ

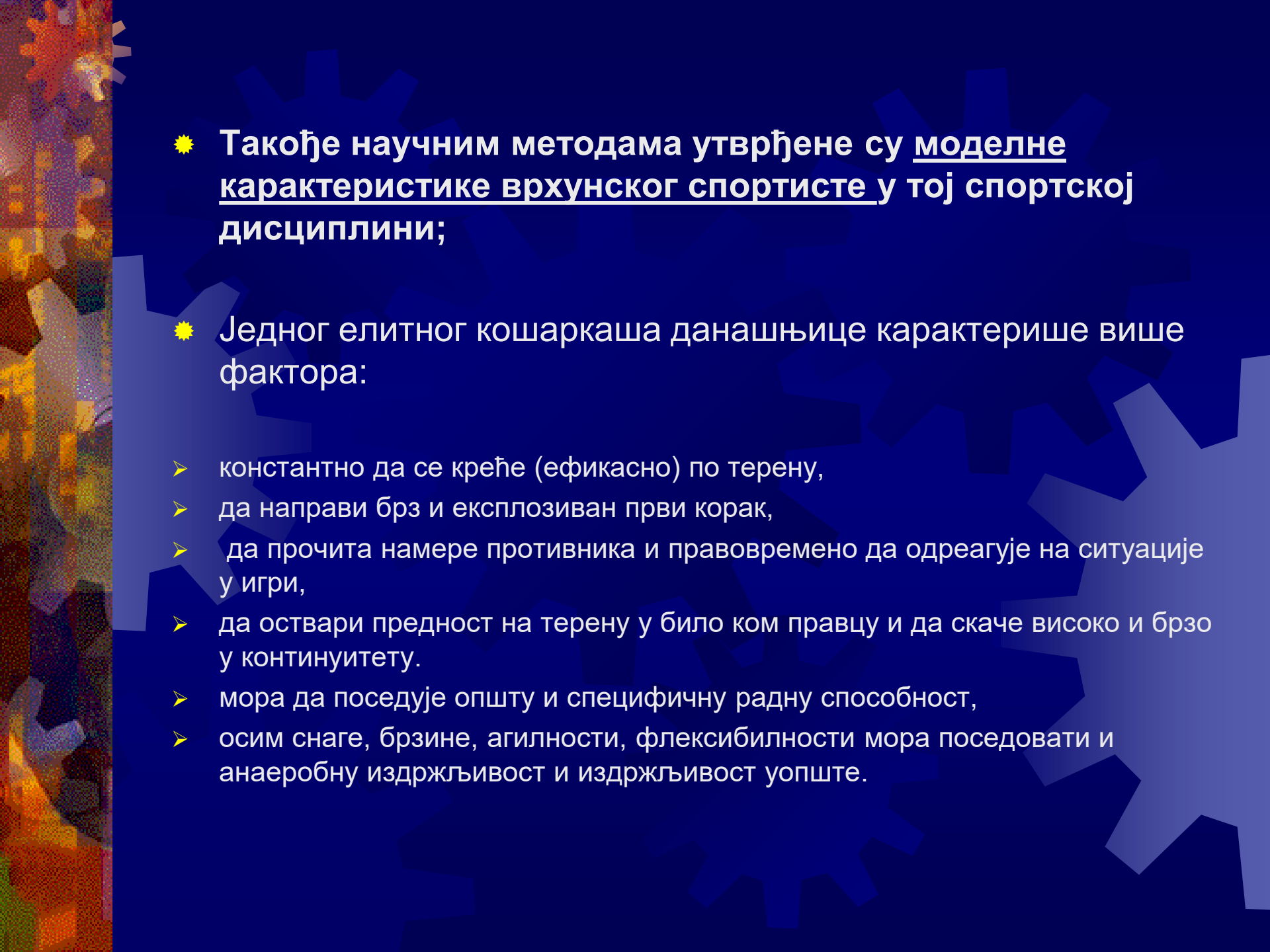
- ★ Научним методама, прецизно је утврђена једначина спецификације спортске дисциплине:

“**Хијерархијски уређен скуп базичних и специфичних антроплошких способности и карактеристика од којих зависи врхунски спортски резултат у тој спортској дисциплини**”.

Пример једначине спецификације у кошарци:

$$УК = a_1 A K + a_2 MC + a_3 FC + a_4 CMC + a_5 KzC + a_6 KнK + a_7 CK + a_8 P + a_9 T + HФ + E$$

- ★ УК успех играња кошарке
- ★ АК антропометријске карактеристике у кошарци
- ★ MC моторичке способности у кошарци
- ★ FC функционалне способности у кошарци
- ★ CMC специфично моторичке способности у кошарци
- ★ KzC когнитивне способности у кошарци
- ★ KнK конативне карактеристике у кошарци
- ★ CK социолошке карактеристике у кошарци
- ★ P фактор резоновања у тактици кошаркашке игре
- ★ T фактори тренирања у кошарци
- ★ O објективни фактори (сви спољашњи утицаји на деловање система, тј. на све активности играча и екипу у одређеном тренутку, узимајући у обзир противника, судије, мотивацију, исхрану итд.)
- ★ HФ непознати фактори

✱ Такође научним методама утврђене су моделне карактеристике врхунског спортисте у тој спортској дисциплини;

✱ Једног елитног кошаркаша данашњице карактерише више фактора:

- константно да се креће (ефикасно) по терену,
- да направи брз и експлозиван први корак,
- да прочита намере противника и правовремено да одреагује на ситуације у игри,
- да оствари предност на терену у било ком правцу и да скаче високо и брзо у континуитету.
- мора да поседује општу и специфичну радну способност,
- осим снаге, брзине, агилности, флексибилности мора поседовати и анаеробну издржљивост и издржљивост уопште.

- ✶ Батерија мерних инструмената изузетно високе поузданости и факторске ваљаности, за процену релевантних антрополошких обележја деце која су потенцијални кандидати за остварење врхунских спортских достигнућа у тој спортској дисциплини.
- ✶ Извршити прогнозу, односно утврдити очекивани тренд спортских резултата које млади спортиста може остварити у будућности.

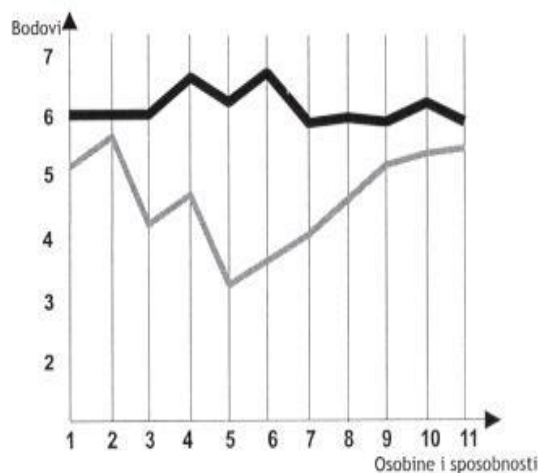
Моделне карактеристике

- ☀ Моделне карактеристике (модел шампиона, узор, идеал, геније) су вредности које се добијају на основу анализе способности и карактеристика знатног броја најуспешнијих појединаца одређене спортске дисциплине.
- ☀ Модел представља резултате врхунских спортиста светског нивоа у тој спортској дисциплини, изражене у нумеричким вредностима, које су резултати дијагностификовања антрополошких сегмената, базичне и специфичне оријентације.

Моделне вредности фудбалера у моторичким тестовима

ANTROPOLOŠKE VARIJABLE	MODELNE VRIJEDNOSTI	TESTOVNI REZULTATI NOGOMETAŠA X
1. Visina tijela	178.0	176.3
2. Težina tijela	74.0	72.0
3. Trčanje 30m leteći	3.30	3.48
4. Trčanje 10×30m p'15	40.0	43.2
5. Skok u vis iz mjestā	65.0	56.7
6. Skok uvis iz kretanja	75.0	62.6
7. Zgibovi	10.0	7.0
8. Duboki čučanj	111.0 kg (150% tjel. težine)	96.4 kg (134% tjel. težine)
9. Trčanje u slalomu bez lopte	8.60	8.80
10. Slalom s loptom	10.10	10.71
11. Primitak kisika – VO2 ml/kg/min	68.00	62.78

- Батерија тестова одступа од једне до друге спортске дисциплине, иако поједини мерни инструменти веома често могу бити употребљени у селекцији за различите спортске дисциплине.
- Последњих година настоји се доћи до што прецизнијих и специфичнијих мерних инструмената који ће и процес селекције учинити поузданијом.

- ★ Прогноза се заснива на мерењима почетног степена способности и карактеристика, као и могућности развијања истих.
- ★ Само појединац са високим почетним нивоом својих квалитета (потенцијала) и високим степеном усавршавања својих способности, може доћи до врхунског спортског нивоа!

СЕЛЕКЦИЈА У ИНДИВИДУАЛНИМ И ЕКИПНИМ СПОРТОВИМА

- ✱ Батерија тестова одступа од једне до друге спортске дисциплине, иако поједини мерни инструменти, веома често, могу бити употребљени, у селекцији за различите спортске дисциплине.
- ✱ Последњих година настоји се доћи до што прецизнијих и специфичнијих мерних инструмената који ће и процес селекције учинити поузданијом.
- ✱ Већина индивидуалних спортова, према стандарду сложености кретних структура, базичног је типа (атлетика, пливање, гимнастика, скијање).
- ✱ Због тога постаје разумљиво истицање базичних моторичких и морфолошких тестова у селекцији талената за те спортове.
- ✱ Насупрот томе, генетски одређени потенцијали морфолошког и функционалног карактера, нису значајно допринели проналажењу талената за спортске игре.

УЗРАСНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И СЕНЗИБИЛНЕ ФАЗЕ

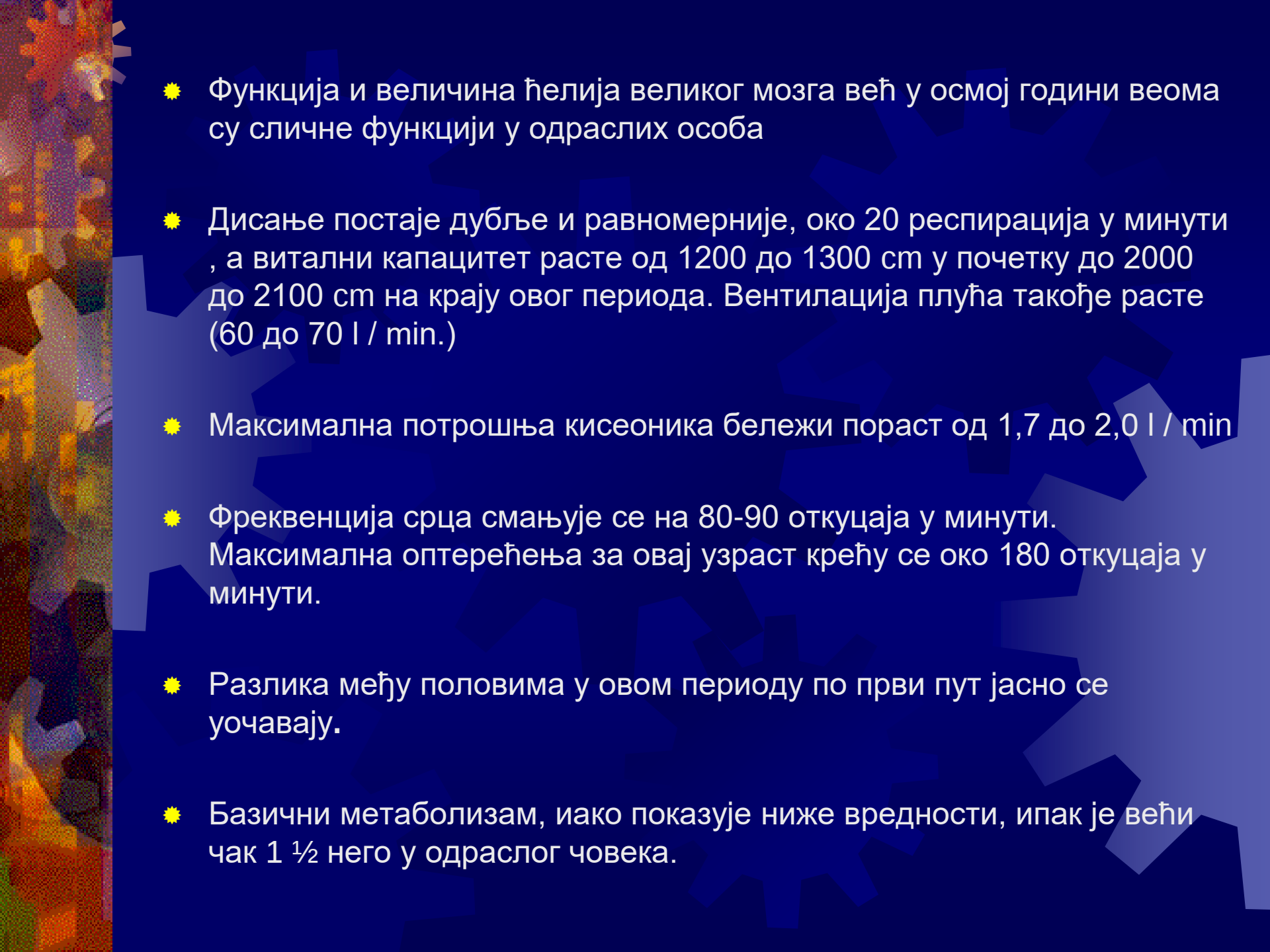
Развојне карактеристике деце млађег школског узраста

☀ Ово раздобље издељено је на периоде у којима се констатују врло јасне биофизиолошке и моторне етапе развоја, и то:

1. до једне године живота;
2. Од 1. до 3. године живота;
3. Од 4 .до 7. година живота;
4. Од 7. до 10 године живота итд.

Млађи школски узраст (од 7. до 10. године)

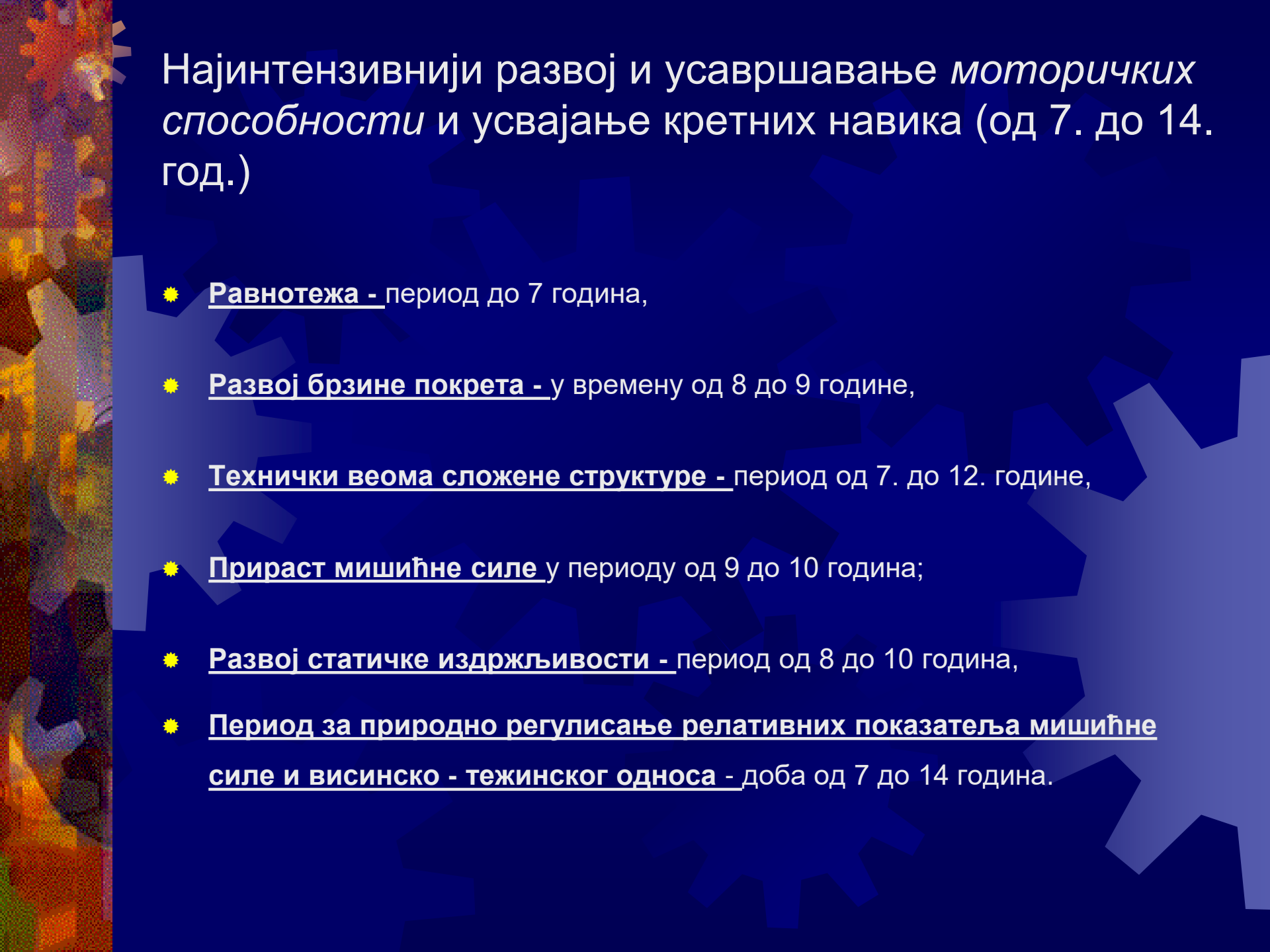
- ✱ Овај период погодан је за **развој** највећег броја димензија личности, а посебно **моторичких**.
- ✱ **Раст у висину** у овом периоду бележи уједначеност и одређену успореност у односу на претходни период. **Телесна маса** је у видном порасту.
- ✱ **Развој мускулатуре** је изразит и почиње видно да напредује у осмој години.
- ✱ **Увећања брзине мишићне контракције** и активности (рада типа "издржљивости")

-
- Функција и величина ћелија великог мозга већ у осмој години веома су сличне функцији у одраслих особа
 - Дисање постаје дубље и равномерније, око 20 респирација у минути, а витални капацитет расте од 1200 до 1300 cm у почетку до 2000 до 2100 cm на крају овог периода. Вентилација плућа такође расте (60 до 70 l / min.)
 - Максимална потрошња кисеоника бележи пораст од 1,7 до 2,0 l / min
 - Фреквенција срца смањује се на 80-90 откуцаја у минути. Максимална оптерећења за овај узраст крећу се око 180 откуцаја у минути.
 - Разлика међу половима у овом периоду по први пут јасно се уочавају.
 - Базични метаболизам, иако показује ниже вредности, ипак је већи чак 1 ½ него у одраслог човека.

Сензибилне фазе

- ☀ Сензибилне фазе - **НАРОЧИТО ОСЕТЉИВИ ПЕРИОДИ** за тренажни процес односно за развој одређених особености деце.
- ☀ Оне су променљива категорија јер ово доба подразумева постојање индивидуалних разлика
- ☀ Биолошка зрелост и календарска старост

Најинтензивнији развој и усавршавање *моторичких способности* и усвајање кретних навика (од 7. до 14. год.)

- ✱ Равнотежа - период до 7 година,
- ✱ Развој брзине покрета - у времену од 8 до 9 године,
- ✱ Технички веома сложене структуре - период од 7. до 12. године,
- ✱ Прираст мишићне силе у периоду од 9 до 10 година;
- ✱ Развој статичке издржљивости - период од 8 до 10 година,
- ✱ Период за природно регулисање релативних показатеља мишићне силе и висинско - тежинског односа - доба од 7 до 14 година.

ИВАЛА НА ПАЖЊИ!

